

The background is a green fabric-like texture. At the top, several white Scrabble tiles are arranged to spell out the word 'GJORT'. The tiles are: G (green, 2 points), J (green, 4 points), O (green, 1 point), R (green, 4 points), D (red, 2 points), and T (green, 1 point). A large, light-colored lowercase letter 'd' is positioned behind the title. The title itself is in a bold, dark teal font. Below the title, the subtitle and authors' names are in a smaller, white font on a yellow background. At the bottom, more Scrabble tiles are scattered: T (green, 1 point), O (green, 1 point), D (red, 2 points), and R (green, 4 points).

Den der skriver i gjort

Staveproblemer i folkeskolens ældste klasser

Anita Ågerup Jervelund & Jørgen Schack

Anita Ågerup Jervelund & Jørgen Schack

Den der skriver i gjort

Staveproblemer i folkeskolens ældste klasser

Den der skriver d i gjort

Staveproblemer i folkeskolens ældste klasser

©Dansk Sprognævn og forfatterne 2016

Tryk: PRinfoDenmark A/S

DtP: Jannerup A/S

Design og layout: René Malchow

ISBN: 978-87-89410-66-1

ISSN: 0415-0155 (Dansk Sprognævns skrifter)

Indhold

Forord	7
1. Indledning	9
2. Staver nutidens elever dårligere end forældregenerationen?	13
3. Stavesværhed	19
4. Beskrivelse af fejlene i de enkelte prøveord.	25
5. Fejlen <i>ændre</i> for <i>ændrer</i> og andre grammatisk betingede r-fejl	45
6. Sammensætninger og særskrivningsfejl	61
7. Sammensætninger og tryk	77
8. Fejl og fejltyper hos gode, mellemgode og svage staver.	89
9. Piger staver bedre end drenge	103
Afrunding	115
Litteratur	117
Bilag	121

8. Fejl og fejltyper hos gode, mellemgode og svage stavere

DPI's undersøgelse af folkeskolens afgangsprøve i 1978 viste bl.a. at ”langt de fleste elever er sikre i de grundlæggende stavetekniske færdigheder: lydanalysen og omsætningsreglerne fra lyd til skrift” (Löb 1983: 81). Vores undersøgelser af diktaterne fra 2008 og 2013 viser at det stadig forholder sig sådan: Fejl der skyldes manglende tilegnelse af de grundlæggende stavemæssige færdigheder er sjældne og forekommer stort set kun hos de svageste stavere.

De tre dygtighedsgrupper: A, B og C

For at kunne belyse forskelle og ligheder mellem elever af forskellig dygtighed har vi opdelt eleverne i tre så vidt muligt lige store grupper: gode, mellemgode og svage stavere. De gode stavere (gruppe A) omfatter den bedste tredjedel, de mellemgode stavere (gruppe B) den mellemste tredjedel og de svage stavere (gruppe C) den dårligste tredjedel. Antallet af fejl hos eleverne i de tre forskellige dygtighedsgrupper fremgår af tabel 8.1 og 8.2:

2008-diktaten, besvaret af 755 elever		
A	B	C
0-5 fejl	6-11 fejl	12-42 fejl

Tabel 8.1: Antal fejl i de tre dygtighedsgrupper, 2008

2013-diktaten, besvaret af 281 elever		
A	B	C
0-5 fejl	6-13 fejl	14-54 fejl

Tabel 8.2: Antal fejl i de tre dygtighedsgrupper, 2013

Som det ses, medfører inddelingen af eleverne i tre grupper med lige mange i hver af de tre grupper, gruppe C, spænder over elever af ganske forskellig dygtighed, hvorimod de to øvrige grupper, A og B, er mere homogene. Betegnelsen ”svage stavere” skal derfor tages med forbehold.

De gennemsnitlige rigtighedsprocenter for de tre grupper i 2008-diktaten og 2013-diktaten fremgår af tabel 8.3 og 8.4:

2008	Rigtighedsprocent
A	94,4
B	82,1
C	57,4

Tabel 8.3: Gennemsnitlig rigtighedsprocent i de tre dygtighedsgrupper, 2008

2013	Rigtighedsprocent
A	95,2
B	85,4
C	64,9

Tabel 8.4: Gennemsnitlig rigtighedsprocent i de tre dygtighedsgrupper, 2013

Forskellen mellem gruppe A og B og gruppe B og C er signifikante i begge diktater. Som det fremgår, er forskellene de enkelte grupper imellem størst i 2008-diktaten. For begge diktater gælder det at forskellen mellem B og C er betydelig større end forskellen mellem A og B (jf. omtalen af fordelingen ovenfor).

Oversigt over sjældne fejlvarianter

Ved sjældne fejlvarianter forstår vi her varianter som i diktatmaterialet forekommer hos højst 5 % af eleverne. Det drejer sig først og fremmest om fejl som på forskellig vis vedrører relationen mellem lyd og skrift. Fejl af denne type forekommer fortrinsvis hos elever i gruppe C samt hos elever i den svage ende af gruppe B.

Ikke-lydbevarende stavfejl

Ved en ikke-lydbevarende stavfejl forstås en fejlform der når den læses op, ikke lyder som det ord der forsøges stavet (jf. Elbro 2008: 87 f.), fx *nygave* for *nyskabelser*, *dinanser* for *tendenser*, *betarlse* for *betegnelser*, *sperdning* for *spredning*, *tidiger* for *tidligere* (2008); *sporglige* for *sproglige*, *nydere* for *nyheder*, *eboter* for *importerer*, *kropnes* for *kroppens* (2013).

Fejl af denne type er meget sjældne, og oftest forekommer de forskellige fejlvarianter kun hos en enkelt elev i materialet. Fejlene forekommer altovervejende hos elever i gruppe C. Fejl af typen *eksklusivt* for *eksplosivt*, *udvikling* for *udveksling* (2008) anses ikke som ikke-lydbevarende stavfejl, idet sådanne fejl sandsynligvis skyldes fejlidentifikation af prøveordet sna-

rere end manglende beherskelse af lydprincippet. Heller ikke fejl som *tildenser* for *tendenser* (2008) og *indporterer* for *importerer* (2013) anses som ikke-lydbevarende, da de formentlig skyldes reanalyse af (dele) af ordene og derfor kan gengive elevernes udtale.

Vokalforveksling

Fejltypen vokalforveksling forekommer i vores materiale næsten kun i tilfælde hvor vokalens stavemåde ikke er forudsigelig, men må læres på ordniveau. Typisk er fejlprocenten meget beskedent (sjældent over 1 %), fx *ø* for *y* i forskellige varianter af prøveordet *krydrer* (*krødrer*, *krøder* mfl., 2013), og *æ* for *e* i forskellige varianter af prøveordet *forskellene* (*forskællene*, *foreskællende* mfl., 2013), *e* for *i* (*menst* for *mindst*, 2013), *e* for *æ* (*entre* for *ændrer*, 2008). Disse fejl begås altovervejende af elever i gruppe C. I enkelte tilfælde er fejlprocenten forholdsvis høj: *udvæksling* for *udveksling* (hos i alt 13,8 % af eleverne) og *sprædning* for *spredning* (hos i alt 9,7 % af eleverne), *repræsenteret* for *repræsenteret* (hos i alt 11,5 % af eleverne):

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
sprædning (2008)	1,1 %	10,4 %	17,6 %
udvæksling (2008)	4,5 %	12,2 %	25,0 %
repræsenteret (2008)	5,6 %	18,3 %	11,7 %

Tabel 8.5

Som det ses, forekommer fejlvarianten *repræsenteret* hyppigere i gruppe B end i gruppe C. Det hænger sammen med at antallet af forskellige fejlvarianter er meget stort i gruppe C. Nogle af varianterne er vokalforvekslingsfejl (ofte i flerfejlsformer), fx *repræsenteret*, *repræcenteret*, *repressenteret*, men de fleste er fejl af en anden type, typisk ikke-lydbevarende fejl, fx *rapansert*, *repaseret*, *repensenteret*, *respenteret*.

Konsonantforveksling

Konsonantforvekslingsfejl er meget sjældne, og de forskellige fejlvarianter ses typisk kun hos en enkelt elev i materialet, fx *b* for *p* (*eksembl* for *eksempel*, 2008, *tybisk* for *typisk*, 2013), *d* for *t* (*konstand* for *konstant*, *omfadder* for *omfatter*, 2008, *ordelemender* for *ordelementer*, *enkelde* for *enkelte*, 2013), *t* for *d* (*entre* for *ændrer*, 2008), *g* for *k* (*udtrygge* for *udtrykke*, 2008),

v for f (*avslører* for *afslører*, 2013), g for r (*røger* for *rører*, 2008, *afsløger* for *afslører*, 2013). Også denne type fejl begås altovervejende af elever i gruppe C.

Stumme bogstaver

Der er forholdsvis få fejl som består i udeladelse eller indsættelse af et stumt bogstav. Vi ser her bort fra forvekslingsfejlen *hvis* for *vis*, som er den hyppigste fejl i diktaten fra 2013 og den næsthyppest i diktaten fra 2008 (se s. 25 f. og 35). I gennemsnit har 10,6 % af eleverne skrevet *udhvasket* for *udvisket* (2008):

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
udhvasket for udvisket	7,1 %	16,5 %	9,0 %

Tabel 8.6

Den ”oplagte” stavfejl, indsættelse af stumt *h*, ses her hos forholdsmæssig få elever i gruppe C. Eleverne i denne gruppe har derimod produceret et stort antal fejlvarianter, fx *udvæsket*, *udviskede*, *udvesket*, *udvidsket*.

De fleste fejl i kategorien ”stumme bogstaver” skyldes usikkerhed mht. hvornår der skal skrives *n*, og hvornår der skal skrives *nd*, fx *kondstant* for *konstant* (2008), *andvender*, *andvener*, *anvener* for *anvender* (2013), *andtal* for *antallet*, *menst* for *mindst* (2013). Også det stumme *g* giver problemer for enkelte elever, fx *stiende* for *stigende* (2008), *sydom* for *sygdom* (2013).

Konsonantfordobling

Konsonantfordoblingsfejl forekommer i nogle tilfælde hos elever i alle tre dygtighedsgrupper, dog kun hos enkelte elever i gruppe A. Det drejer sig her om fejl i forbindelse med konsonanterne *r* og *d*. Der er en stærk tendens til forlængelse af korte vokaler foran /r/, og modsat forkortes lange fortungevokaler foran /ð/ meget ofte. Den ustabile længde foran disse konsonanter medfører usikkerhed mht. enkelt- og dobbeltskrivning (jf. Grønnum 2005: 268 f.):

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
desvære (2008)	1,1 %	2,6 %	17,6 %
størelse (2008)	1,5 %	7,4 %	25,8 %
stødder (2013)	1,1 %	1,1 %	3,7 %
nyheder (2013)	0,0	1,1 %	5,4 %

Tabel 8.7

I tilfælde hvor enkelt- eller dobbeltskrivning af konsonanten er (mere) forudsigelig ud fra udtalen, ses konsonantfordoblingsfejl stort set kun i gruppe C, fx *lykedes* for *lykkedes*, *nyskabbelser* for *nyskabelser*, *omfater* for *omfatter* (2008) *seksuele/sexuele* for *seksuelle*, *fremede* for *fremmede*, *kropens* for *kroppens* (2013).

Prøveordet *ungdommelige* (2013) er af en enkelt elev (gruppe B) skrevet *ungdomelige*. Den hyppigste fejlvariant af dette prøveord er formen *ungdomlige*, som ses hos 5,7 % af eleverne:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
ungdomlige for ungdommelige	2,1 %	4,2 %	10,9 %

Tabel 8.8

Denne fejlvariant gengiver en gængs udtale (og svarer strukturelt til den korte variant af den autoriserede dobbeltform *taknemlig/taknemmelig*).

Andre sjældne fejltypen

Ikke alle fejl i diktaterne er stavefejl. Nogle fejl er såkaldte prøvetekniske fejl, dvs. fejl som er direkte knyttet til prøvesituationen: I nogle tilfælde mangler prøveordet helt i elevens besvarelse, i andre tilfælde er der i stedet for prøveordet skrevet et ord som er fortrykt i diktatarket (i indsætningsdiktaten). Andre fejl skyldes elevens håndskrift: Prøveordet er i sjældne tilfælde helt ulæseligt. I de fleste tilfælde består de håndskriftrelaterede fejl i at det ikke kan afgøres entydigt om et bogstav er stort eller lille, eller om en ordforbindelse er skrevet i ét eller to ord. Enkelte har så store vanskeligheder med håndskriften at de veksler vilkårligt mellem store og små bogstaver. Sådanne fejl ses typisk i kombination med andre fejl, fx *nySkablSer* for *nyskabelser*, *ituDstyer* for *it-udstyr* (2008).

Sjældne fejltyper ses altovervejende hos svage staver

Fejl der afspejler vanskeligheder med forskellige aspekter af relationen mellem lyd og skrift, er som nævnt forholdsmæssig sjældne i diktatmaterialet. Sådanne fejl forekommer overvejende hos elever i gruppe C samt elever i den svage ende af gruppe B. Det samme gælder de andre sjældne fejltyper (jf. ovenfor).

Clausen og Nobelius (2010: 37 ff.) har i en undersøgelse af ordblindes stavning vist at der er to fejltyper som viser signifikante forskelle mellem de svageste og de bedste ordblinde staver, nemlig typerne *lydstridig* (= ikke-lydbevarende, jf. ovenfor) og *enkeltkonsonant for dobbelkonsonant*. Disse to fejltyper kan hver især forklare det at en staver er placeret blandt de svageste staver: Jo flere fejl af de to nævnte typer en ordblind staver laver, jo større sandsynlighed er der for at staveren hører til de svageste ordblind staver. Noget tilsvarende gælder for vores undersøgelse, som bygger på besvarelser fra hele spektret af elever i folkeskolens ældste klasser: Jo flere lyd-skrift-relaterede fejl en elev begår, jo større sandsynlighed er der for at han eller hun tilhører gruppen af svage staver.

Demokratiske og udemokratiske prøveord

Nogle prøveord er mere "demokratiske" end andre, forstået på den måde at de ikke gør så stor forskel på elever af forskellig dygtighed som andre prøveord. Om et prøveord er mere eller mindre demokratisk, kan aflæses direkte af ordets rigtighedsprocent i de tre dygtighedsgrupper.

I det følgende ser vi på forskelle i rigtighedsprocent hos eleverne i gruppe A og gruppe C i diktaterne fra 2008 og 2013. Som det vil fremgå, kan man udskille prøveordstyper som i særlig grad belaster eleverne i gruppe C. Generelt ses de største forskelle i rigtighedsprocent ved de prøveord som har den laveste samlede rigtighedsprocent. Forholdet mellem forskel og samlet rigtighedsprocent er altså i store træk omvendt proportionalt.

De 10 største forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2008-diktaten

Forskel A og C i %	Prøveord	Samlet rigtigheds-%	Kategori
77,6	miljø- og forureningsproblemerne	46,6	4
68,9	ændrer	40,7	3
65,0	leverandører	58,2	3
61,0	social- og sundhedsvæsen	50,3	4
60,8	industriproduktionen	69,5	4
59,4	repræsenteret	65,2	3
58,1	madvarer	64,8	3
55,4	rører	68,9	3
55,3	forskellene	66,2	2
55,0	lykkedes	69,7	3

Tabel 8.9: De 10 største forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2008-diktaten

På listen over de største forskelle finder man ikke overraskende de meget lange bindestregssammensætninger *miljø- og forureningsproblemerne* og *social- og sundhedsvæsen* med forskelle i rigtighedsprocent på henholdsvis 77,6 % og 61,0 %. At stave lange ord af denne strukturelle type er en uoverkommelig opgave for mange af de svagere stavere.

Det er heller ikke overraskende at prøveord med *-r* er stærkt repræsenteret på listen: *ændrer*, *leverandører*, *madvarer* og *rører*. De svage staveres problemer med præsens-*r* omtales nærmere nedenfor. Substantiverne *madvarer* og *leverandører* fremkalder ikke lige så mange *r*-fejl som verberne, men også her er der dog stor forskel på grupperne:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
madvare for madvarer	6,4 %	30,0 %	56,6 %
leverandøre for leverandører	6,4 %	15,2 %	19,1 %

Tabel 8.10

Gruppe C har reelt lavet flere *r*-fejl i ordet *leverandører* end tallet i tabel 8.10 viser. Ordet giver anledning til et stort antal flerfejlsformer, herunder nogle der må tælles med som *r*-fejl, fx *leverendøre*, *levarandøre*, *levrandøre*. En hyppig *r*-relateret fejl er den ubøjede form, *leverandør*, som forekommer hos 17,6 % af eleverne i gruppe C.

Mange har problemer med fordelingen af formerne *lykkes* og *lykkedes* (se s. 32). Valget af den rigtige form kræver en vis grammatisk opmærksomhed og volder især problemer for eleverne i gruppe C:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
lykkes for lykkedes	4,9 %	14,8 %	44,1 %

Tabel 8.11

Ved prøveordet *forskellene* er den almindeligste fejl i gruppe B og gruppe C *-ende* for *-ene*:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
forskellende for forskellene	1,9 %	19,6 %	25,4 %

Tabel 8.12

I gruppe B og (især) gruppe C forekommer der desuden mange flerfejlformer som indeholder *-ende* for *-ene*. Regner man flerfejlformerne med, har 33,6 % af eleverne i C-gruppen lavet denne endelsesfejl.

De 10 største forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2013-diktaten

Forskel A og C i %	Prøveord	Samlet rigtigheds-%	Kategori
80,7	refererer	51,6	3
80,6	importerer	53,4	3
76,3	ændrer	40,7	3
76,0	forandrer	61,6	3
75,0	krydrer	64,1	3
73,9	bekymrer	67,6	3
69,7	blomstrer	62,3	3
66,5	sygdomsrelaterede	58,0	3
55,0	sprogbrugere	66,9	3
54,4	afslører	76,9	3

Tabel 8.13: De 10 største forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2013-diktaten

2013-diktaten indeholder 9 r-verber som skal skrives i præsens (se s. 52). 8 af verberne er med på listen over de 10 største forskelle mellem gruppe A og

gruppe C. I tabel 8.14 ses de forskellige dygtighedsgruppers fejlreaktioner overfor de enkelte r-verber i diktaten.

	Rigtighedsprocent	r-tabsprocent	Andet
<i>refererer</i>			
gruppe A	90,4	7,5	2,1
gruppe B	53,7	31,6	14,7
gruppe C	9,8	42,4	47,8
<i>ændrer</i>			
gruppe A	91,5	8,5	0,0
gruppe B	52,6	46,3	1,1
gruppe C	15,2	79,4	5,4
<i>importerer</i>			
gruppe A	92,6	3,2	4,2
gruppe B	52,6	27,4	20
gruppe C	13,0	39,1	47,9
<i>blomstrer</i>			
gruppe A	94,7	4,3	1,0
gruppe B	66,3	32,6	1,1
gruppe C	25,0	58,7	16,3
<i>forandrer</i>			
gruppe A	96,8	2,1	1,1
gruppe B	64,2	35,8	0,0
gruppe C	22,8	69,6	7,6
<i>krydrer</i>			
gruppe A	98,9	1,1	0
gruppe B	68,4	27,4	4,2
gruppe C	23,9	46,7	29,4
<i>afslører</i>			
gruppe A	98,9	0,0	1,1
gruppe B	86,3	9,5	4,2
gruppe C	44,6	39,1	16,3
<i>bekymrer</i>			
gruppe A	100	0,0	0,0
gruppe B	75,8	20,0	4,2
gruppe C	26,1	58,7	15,2
<i>tilhører</i>			
gruppe A	100	0,0	0,0
gruppe B	85,3	12,6	2,1
gruppe C	50,0	40,2	9,8

Tabel 8.14

Det mest bemærkelsesværdige er måske den dramatisk høje r-tabsprocent i gruppe C ved prøveordet *ændrer*. Verberne *refererer* og *importerer* har lavere rigtighedsprocenter i denne elevgruppe, men r-tabsprocenterne er signifikant lavere ved disse præsensformer end ved *ændrer*, også når man medregner andre fejlvarianter (angivet i kolonnen ”andet”) som indeholder r-tab. Det er de struktursvære ordstammer der bevirker at prøveordene *refererer* og *importerer* samlet set er lidt sværere end *ændrer*. Alle r-verber i præsens er meget svære for eleverne i gruppe C, men de største forskelle mellem gode og svage stavere ses ved verberne med trykstærkt /e/ eller konsonant(gruppe) foran stammens -r, fx *importerer*, *bekymrer*. Verber med denne struktur belaster altså i særlig grad eleverne i gruppe C. Også eleverne i gruppe B klarer sig i denne sammenhæng signifikant bedre end eleverne i gruppe C, både hvad angår rigtighedsprocent og r-tabsprocent.

Mere demokratiske prøveord

Forholdet mellem forskel (mellem gruppe A og C) og rigtighedsprocent er som nævnt i store træk omvendt proportionalt. De mindste forskelle mellem grupperne ses altså typisk ved prøveord med en høj rigtighedsprocent, fortrinsvis prøveord i kategori 1 og 2 (se omtalen af prøveordskategorierne, s. 14 ff.). I tabel 8.15 og 8.16 ses de 10 mindste forskelle mellem gruppe A og gruppe C i de to diktater:

Forskel A og C i %	Prøveord	Samlet rigtigheds-%	Kategori
19,2	levende	92,6	3
18,0	eksempel	92,7	3
17,2	velstand	93,0	2
16,7	udvisket	82,3	3
14,1	konstant	95,0	2
11,3	uanset	95,8	2
9,8	udtrykke	96,3	2
4,3	tager	98,3	1
2,7	omfatter	99,1	2
2,3	betyder	98,8	2

Tabel 8.15: De 10 mindste forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2008-diktaten

Forskel A og C i %	Prøveord	Samlet rigtigheds-%	Kategori
8,7	støder	96,1	2
8,7	bandes	96,8	2
8,7	mindst	97,2	2
7,6	taler	97,5	1
7,6	andre	96,4	2
6,6	står	96,4	1
3,3	danner	98,2	2
3,3	flere	98,2	2
2,2	dansk	98,2	1
1,1	mere	99,3	2

Tabel 8.16: De 10 mindste forskelle mellem gruppe A og gruppe C i 2013-diktaten

Det skal også bemærkes at prøveord med en høj rigtighedsprocent generelt er betydelig kortere end prøveord med en lav rigtighedsprocent (jf. s. 21 om ordlængde). Den gennemsnitlige ordlængde for de 10 prøveord der fremkalder de største henholdsvis mindste forskelle mellem gruppe A og gruppe C, fremgår af tabel 8.17:

	Gns. ordlængde, 2008	Gns. ordlængde, 2013
10 største forskelle	13,9	9,5
10 mindste forskelle	7,3	5,2

Tabel 8.17

Af de fuldstændige lister over forskelle mellem gruppe A og C (se bilag 4 og 5) fremgår det at nogle prøveord med lave rigtighedsprocenter ikke fremkalder så stor en forskel som man umiddelbart kunne forvente. Det gælder ikke mindst ordet *vis*, der i både 2008 og 2013 havde en særdeles lav rigtighedsprocent, henholdsvis 42,9 og 34,5 (forskel mellem A og C henholdsvis 28,6 og 25,0). Dette prøveord er svært for elever i alle dygtighedsgrupper:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
hvis for vis (2008)	37,8 %	64,4 %	58,6 %
hvis for vis (2013)	50,0 %	68,4 %	68,5 %

Tabel 8.18

Også prøveordet *i dag* (2013) volder problemer for såvel gode som svage stavere:

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C
idag for i dag	29,8 %	41,1 %	52,2 %

Tabel 8.19

Man kunne måske forvente at flere elever i gruppe A ville have tilstrækkelig viden om ordklasser til at undgå fejlen *hvis* for *vis*, og at forskellen mellem gruppe A og C derfor ville være større. Det er mindre påfaldende at fejlen *idag* for *i dag* er almindelig i alle dygtighedsgrupper (se s. 37). Prøveord som skal skrives med stort begyndelsesbogstav efter punktum, fremkalder en middelstor forskel mellem gruppe A og C (*endelig* for *Endelig* (2013), forskel: 31,6 %). Stort begyndelsesbogstav efter kolon fremkalder derimod en ret beskednen forskel (*vi* for *Vi* (2013), forskel: 9,5 %). Reglen for brug af stort/lille begyndelsesbogstav efter kolon er m.a.o. næsten lige svær at håndtere for de gode stavere som den er for de svage stavere (se også s. 38).

Sammenfatning

Visse stavefejlstyper forekommer overvejende hos svagere stavere. Det drejer sig først og fremmest om fejl som vedrører relationen mellem lyd og skrift: vokal- og konsonantforvekslingsfejl (fx *forskællene* for *forskellene*, *udtrygge* for *udtrykke*), konsonantfordoblingsfejl (fx *fremede* for *fremmede*) mv. Jo flere lyd-skrift-relaterede fejl en elev begår, jo større sandsynlighed er der for at han eller hun tilhører gruppen af svage stavere. Nogle prøveord kan medføre fejl selv hos gode stavere, nemlig de prøveord der har den laveste rigtighedsprocent i diktaterne, fremfor alt strukturelt svære sammensætningstyper (fx *miljø- og forureningsproblemerne*) og præsensformer af r-verber (fx *ændrer*). Men de prøveord som kan volde vanskeligheder for gode stavere, er (med visse undtagelser) samtidig dem der fremkalder de største forskelle i rigtighedsprocent mellem gode og svage stavere.

Viden om hvordan elever af forskellig dygtighed reagerer på forskellige prøveordstyper, er særdeles relevant for dem der udarbejder test og prøver. Prøveordstyper med notorisk lave rigtighedsprocenter kan med rette karakteriseres som svære, men det er værd at vide at nogle af de svære typer kun er svære for svagere stavere (se tabel 8.14), mens andre er svære for

de fleste, inkl. nogle af de gode stavere, og derfor stiller elever af forskellig dygtighed lidt mere lige. Når man udvælger prøveord til en diktat, bør man altså være opmærksom på at der findes prøveordstyper som i særlig grad kan bevirke at diktaten skævvrides, i den forstand at de belaster de svagere stavere voldsomt men ikke volder nævneværdige problemer for de gode stavere.